

Změny v české právní úpravě úpadku

Omšenie – 18. listopadu 2019

JUDr. Zdeněk Krčmář

Motto:

„Odhalujte další významy slov!
Dejte jen pozor na taková,
která sama nevědí, co znamenají.“

Stanislav Jerzy Lec: Tisíc a jedna fraška

Změny insolvenčního zákona od 29. listopadu 2018

1/ Od 4. 1. 2019: (zákon č. 307/2018 Sb., kterým se mění zákon č. 190/2004 Sb., o dluhopisech, ve znění pozdějších předpisů, a další související zákony),

2/ Od 27. 3. 2019: (zákon č. 80/2019 Sb., kterým se mění některé zákony v oblasti daní a některé další zákony): **§ 168 a § 169 IZ,**

3/ Od 1. 6. 2019: /zákon č. 31/2019 Sb., kterým se mění zákon č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), ve znění pozdějších předpisů, (...)/ ,

4/ Od 1. 10. 2019: (zákon č. 230/2019 Sb., kterým se mění zákon č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), ve znění pozdějších předpisů): **§ 412a IZ**

3

Přechodná ustanovení.

Čl.XII zákona č. 307/2018 Sb

Přechodná ustanovení

1. Insolvenční řízení, které nebylo přede dnem nabytí účinnosti tohoto zákona pravomocně ukončeno, se dokončí podle zákona č. 182/2006 Sb., ve znění účinném přede dnem nabytí účinnosti tohoto zákona.

2. Ve vztahu k hypotečním zástavním listům podle § 28 odst. 1 zákona č. 190/2004 Sb., o dluhopisech ve znění účinném přede dnem nabytí účinnosti tohoto zákona, jejichž datum emise předchází dni nabytí účinnosti tohoto zákona a které se nepovažují za kryté dluhopisy podle zákona č. 190/2004 Sb., ve znění účinném ode dne nabytí účinnosti tohoto zákona, se postupuje podle § 375 zákona č. 182/2006 Sb., ve znění účinném přede dnem nabytí účinnosti tohoto zákona.

3. Pro stanovení pořadí uspokojování nezajištěných pohledávek z dluhových nástrojů vydaných osobou, která je povinnou osobou podle zákona upravujícího ozdravné postupy a řešení krize na finančním trhu, přede dnem nabytí účinnosti tohoto zákona, se použijí dosavadní právní předpisy.

4

Přechodná ustanovení.

Čl.II zákona č. 31/2019 Sb.

Přechodné ustanovení

V insolvenčních řízeních, která byla zahájena a v nichž bylo vydáno rozhodnutí o úpadku dlužníka přede dnem nabytí účinnosti tohoto zákona, se postupuje podle zákona č. 182/2006 Sb., ve znění účinném přede dnem nabytí účinnosti tohoto zákona.

5

Přechodná ustanovení.

Čl.XVIII zákona č. 80/2019 Sb.

Přechodné ustanovení

Insolvenční řízení pravomocně neskončená přede dnem nabytí účinnosti tohoto zákona se dokončí podle zákona č. 182/2006 Sb., ve znění účinném přede dnem nabytí účinnosti tohoto zákona.

6

Přechodná ustanovení.

Čl.II zákona č. 230/2019 Sb.

Přechodné ustanovení

V insolvenčních řízeních, která byla zahájena a v nichž bylo vydáno rozhodnutí o úpadku dlužníka **po 31. květnu 2019**, se ode dne nabytí účinnosti tohoto zákona postupuje podle zákona č. 182/2006 Sb., ve znění účinném po dni nabytí účinnosti tohoto zákona.

7

Forma podání v insolvenčním řízení.

§ 80a IZ

(1) Osoby, kterým se podle zvláštního právního předpisu zřizuje **datová schránka bez žádosti**, činí podání včetně příloh v elektronické podobě do datové schránky soudu nebo v elektronické podobě podepsané uznávaným elektronickým podpisem. Není-li v odůvodněných případech možné učinit podání podle věty první, lze je výjimečně a s uvedením důvodu učinit v listinné podobě.

(2) Insolvenční správce činí podání včetně příloh na elektronických formulářích, jejichž náležitosti stanoví prováděcí právní předpis; to neplatí pro podání nebo přílohy, které je třeba opatřit podpisem dlužníka.

(3) Není-li podání učiněno na stanoveném formuláři, ve stanoveném formátu nebo stanoveným způsobem, postupuje insolvenční soud podle § 43 občanského soudního řádu, nestanoví-li tento zákon jinak.

(3) Odstavce 1 a 2 se použijí také tehdy, zřizuje-li se podle zvláštního právního předpisu datová schránka bez žádosti pouze zástupci osoby, která činí podání, nebo činí-li za dlužníka podání osoba podle § 390a odst. 1.

8

Změny v oddlužení. (1)

[1] Opouští se předpoklad 30% míry uspokojení nezajištěných věřitelů (§ 395 odst. 1 IZ).

[2] Místo toho stačí, aby výše splátky připadající na nezajištěné věřitele nebyla nižší, než částky hrazené měsíčně coby záloha na odměnu a hotové výdaje insolvenčního správce (§ 395 odst. 1 písm. b) IZ).

[3] Možnost se oddlužit má dlužník 1 za 10 let (§ 395 odst. 3 IZ).

Kuriozita: § 397 odst. 2 IZ

9

Změny v oddlužení. (2)

[4] Opouští se možnost oddlužení dlužníka, aniž by došlo ke zpeněžení majetku dlužníka (dosavadní oddlužení plněním splátkového kalendáře).

[5] Místo toho se jako způsob oddlužení zavádí (vedle zachovaného oddlužení zpeněžením majetkové podstaty dlužníka) **oddlužení plněním splátkového kalendáře se zpeněžením majetkové podstaty.** (§ 398 odst. 1 IZ)

[6] Upravuje se splátkový kalendář fyzické osoby - podnikatele (§ 398b IZ).

[7] Zavádí se různé doby oddlužení:

- **3 roky** při uspokojení pohledávek nezajištěných věřitelů alespoň z 60 %,
- **5 let** v ostatních případech, bez minimální výše úhrady (§ 412a IZ)

10

Změny v oddlužení. (3)

[8] Míra uspokojení věřitelů se poměruje bez přihlednutí k podřizeným pohledávkám, jejichž definici v § 172 odst. 2 IZ zákonodárce rozšířil (§ 412a odst. 3 IZ).

[9] Dlužníci pobírající starobní důchod mají zvláštní režim (§ 412a odst. 4 IZ).

[10] Dlužníci s dluhy vzniklými před 18. rokem jejich věku mají zvláštní režim (§ 412a odst. 6 IZ).

[11] Oddlužení lze přerušit (§ 412b odst. 1 IZ).

[12] Oddlužení lze prodloužit (§ 412b odst. 5 IZ).

11

Změny v oddlužení. (4)

[13] Rozšiřují se výjimky z účinků osvobození od placení zbytku dluhů (§ 416 odst. 1 IZ).

[14] Při oddlužení plněním splátkového kalendáře se zpeněžením majetkové podstaty se zavádí „povinnost dlužníka vydat majetek ke zpeněžení“ (§ 398 odst. 3, § 406 odst.3 IZ) a stanoví se okruh výjimek, kdy dlužník tuto povinnost nemá (§ 398 odst. 6 IZ).

[15] Při oddlužení zpeněžením majetkové podstaty dlužník žádnou ochranu (stále) nemá.

[16] Zavádí se možnost vnutit dlužníku „proškolení“ (398 odst. 7, § 406 odst. 3 IZ).

12

Změny v oddlužení. (5). Podřízené pohledávky.

§ 172 IZ

(1) Po úplném uhrazení všech pohledávek, kterých se týká insolvenční řízení, s výjimkou pohledávek uvedených v § 170, lze v insolvenčním řízení uhradit rovněž podřízené pohledávky a pohledávky společníků nebo členů dlužníka vyplývající z jejich účasti ve společnosti nebo v družstvu.

(2) Podřízenou pohledávkou je pohledávka, která má být podle smlouvy uspokojena až po uspokojení jiné pohledávky případně ostatních pohledávek dlužníka, zejména je-li vydáno rozhodnutí o úpadku dlužníka; za podřízenou pohledávku se považuje také pohledávka z podřízeného dluhopisu podle zvláštního právního předpisu. **Je-li způsobem řešení úpadku oddlužení, za podřízené pohledávky se s výjimkou pohledávek uvedených v § 170 považují také úroky, úroky z prodlení a poplatek z prodlení z pohledávek přihlášených věřitelů a smluvní pokuta sjednaná pro případ prodlení s plněním přihlášené pohledávky, není-li taková smluvní pokuta dluhem z podnikání, ve výši, ve které v souhrnu převyšují výši jistiny přihlášené pohledávky k okamžiku jejího vzniku.**

13

Doručování v insolvenčním řízení.

§ 75 IZ

(...)

(2) Nestanoví-li tento zákon jinak, doručuje se písemnost v insolvenčním řízení zvláště dlužníku, **osobám, které mají právo podání opravného prostředku, osobám, o jejichž podání insolvenční soud rozhoduje, a osobám, které mají v insolvenčním řízení něco vykonat.**

14

Doručování v incidenčních sporech.

§ 160 IZ

(...)

(3) V řízení o žalobě podle odstavce 1 se z ustanovení části první hlavy třetí tohoto zákona použijí pouze **ustanovení o doručování**; nejde-li o případ podle § 80 odst. 1, **účastníkům řízení se rozhodnutí ve věci samé doručuje do vlastních rukou**. Insolvenčního správce, který není účastníkem incidenčního sporu, insolvenční soud vždy neprodleně vyrozumí o rozhodnutích v tomto sporu vydaných; ustanovení § 75 odst. 2 se nepoužije.

15

Insolvenční návrh dlužníka spojený s návrhem na povolení oddlužení. Podpis.

§ 97 IZ

(4) K insolvenčnímu návrhu, který není podán ve stanoveném formátu nebo stanoveným způsobem, se nepřihlíží.

(5) K insolvenčnímu návrhu dlužníka podle § 390 odst. 1, který není sepsán a podán osobou podle § 390a odst. 1 nebo 2, se nepřihlíží.

(6) O tom, že se k insolvenčnímu návrhu nepřihlíží, insolvenční soud vyrozumí insolvenčního navrhovatele **a, byl-li insolvenční návrh podán podle § 390 odst. 1, také osobu, která jej za insolvenčního navrhovatele podala podle § 390a odst. 1, usnesením, proti němuž nejsou opravné prostředky přípustné a které mu doručí zvláště; ustanovení tohoto zákona o doručení vyhláškou se nepoužije.**

16

Doručování vyhláškou.

§ 73 IZ

Nestanoví-li tento zákon jinak, doručuje insolvenční soud vyhláškou také soudní rozhodnutí, která podle tohoto zákona vydává před zahájením insolvenčního řízení nebo po jeho skončení; totéž platí pro doručení předvolání, vyrozumění nebo jiné písemnosti, která s vydáním takového soudního rozhodnutí souvisí.

17

Lhůta ke zveřejnění vyhlášky, kterou se oznamuje zahájení insolvenčního řízení.

§ 101 IZ

(...)

(2) Je-li podán insolvenční návrh spojený s návrhem na povolení oddlužení, lhůta ke zveřejnění vyhlášky oznamující zahájení insolvenčního řízení podle odstavce 1 činí **3 pracovní dny ode dne, kdy takový návrh došel insolvenčnímu soudu**; insolvenční návrh spojený s návrhem na povolení oddlužení a jiné dokumenty v insolvenčním spise se zveřejní v insolvenčním rejstříku nejdříve spolu s vyhláškou.

18

Neúčinnost.

§ 111 IZ

(1) Nerozhodne-li insolvenční soud jinak, je dlužník povinen zdržet se **od okamžiku, kdy nastaly účinky spojené se zahájením insolvenčního řízení**, nakládání s majetkovou podstatou a s majetkem, který do ní může náležet, pokud by mělo jít o podstatné změny ve skladbě, využití nebo určení tohoto majetku anebo o jeho nikoli zanedbatelné zmenšení. Peněžité závazky vzniklé před zahájením insolvenčního řízení je dlužník oprávněn plnit jen v rozsahu a za podmínek stanovených tímto zákonem.

(...)

(3) Právní úkony, které dlužník učinil v rozporu s omezeními stanovenými v důsledku účinků spojených se zahájením insolvenčního řízení, jsou vůči věřitelům neúčinné, ledaže si k nim dlužník nebo jeho věřitel předem vyžádal souhlas insolvenčního soudu.

19

Seznam závazků dlužníka.

S účinností od 1. června 2019 byla z insolvenčního zákona vypuštěna povinnost dlužníka předložit s insolvenčním návrhem, s nímž spojil návrh na povolení oddlužení, též seznam závazků (**§ 104 IZ**). Tato úprava povede k oslepení insolvenčních soudů ve vztahu k unijním věřitelům.

20

Výtěžek zpeněžení zajištění. Společenství vlastníků jednotek.

§ 298 IZ

(8) V případě, že je zpeněžena jednotka v domě a osoba odpovědná za správu domu a pozemku **uplatnila** v insolvenčním řízení **pohledávku související se správou domu a pozemku vůči vlastníku jednotky**, uspokojí se tato pohledávka z výtěžku zpeněžení jednotky před uspokojením pohledávek zajištěných věřitelů podle odstavce 1, a to do výše jedné desetiny výtěžku zpeněžení. **(do 31. 5. 2019)**

(8) V případě, že je zpeněžena jednotka v domě a osoba odpovědná za správu domu a pozemku **přihlásila** do insolvenčního řízení **pohledávku související se správou domu a pozemku vůči vlastníku jednotky**, uspokojí se tato pohledávka z výtěžku zpeněžení jednotky před uspokojením pohledávek zajištěných věřitelů podle odstavce 1, a to do výše jedné desetiny výtěžku zpeněžení po odečtení částek nákladů spojených se správou a zpeněžením podle odstavce 4, nestanoví-li insolvenční soud jinak, a po odečtení částky připadající na odměnu insolvenčního správce. **(od 1. 6. 2019)**

21

Krácení přednostních pohledávek v konkursu

§ 305 IZ

(...)

(2) Nestačí-li dosažený výtěžek ze zpeněžení majetkové podstaty k uspokojení všech pohledávek uvedených v odstavci 1, uspokojí se nejdříve odměna a hotové výdaje insolvenčního správce, poté pohledávky věřitelů vzniklé za trvání moratoria ze smluv podle § 122 odst. 2, poté pohledávky věřitelů z úvěrového financování, **poté poměrně náklady spojené s udržováním a správou majetkové podstaty a pracovněprávní pohledávky dlužníkůvých zaměstnanců vzniklé po rozhodnutí o úpadku** a poté pohledávky věřitelů na výživném ze zákona a poté pohledávky věřitelů na náhradu škody způsobené na zdraví; ostatní pohledávky se uspokojí poměrně. Výtěžku zpeněžení podle § 298 odst. 2 lze však použít k uspokojení jiných pohledávek až po uspokojení pohledávky zajištěného věřitele.

22

Krácení přednostních pohledávek v oddlužení

§ 398 IZ

(...)

(4) Nestačí-li částka podle odstavce 3 k uspokojení všech pohledávek za majetkovou podstatou a pohledávek jim postavených na roveň, uspokojí se nejdříve odměna a hotové výdaje insolvenčního správce, **poté pohledávky věřitelů na výživném ze zákona, jestliže vznikly po rozhodnutí o úpadku**, poté pohledávka podle § 390a odst. 5, **poté záloha na úhradu odměny a hotových výdajů insolvenčního správce**, poté ostatní pohledávky věřitelů na výživném ze zákona a **poté náklady spojené s udržováním a správou majetkové podstaty**. Ostatní pohledávky za majetkovou podstatou a pohledávky jim postavené na roveň se uspokojí poměrně. Po uspokojení těchto pohledávek rozvrhne dlužník prostřednictvím insolvenčního správce částku podle odstavce 3 mezi nezajištěné věřitele podle poměru jejich pohledávek způsobem určeným v rozhodnutí insolvenčního soudu o schválení oddlužení. **Zajištění věřitelé se uspokojí jen z výtěžku zpeněžení zajištění; při tomto zpeněžení se postupuje obdobně podle ustanovení o zpeněžení zajištění v konkursu.**

23

Německé oddlužení. Z judikatury.

Rozhodnutí německého soudu o zproštění dlužníka od zbývajících dluhu musí být uznáno českými soudy a je účinné vůči všem věřitelům dlužníka.

Usnesení NS z 30. 4. 2019, sp. zn. 29 Cdo 767/2017

24

Reorganizační plán a náklady řízení. Z judikatury.

Účinností reorganizačního plánu zaniká v souladu s ustanovením § 356 odst. 1 insolvenčního zákona i příslušenství pohledávky, kterou by věřitel (žalobce) musel uplatnit v insolvenčním řízení vůči dlužníku (žalovanému) přihláškou, tvořené náklady řízení, které si věřitel v souvislosti se soudním uplatněním pohledávky předtím platil (ve shodě s § 140 odst. 1 o. s. ř.) ze svého; právo na náhradu těchto nákladů proto již věřiteli (žalobci) nelze v příslušném soudním řízení přiznat. Skutečnost, že před právní mocí rozhodnutí soudu o náhradě těchto nákladů (podle § 142 o. s. ř. nebo podle § 146 o. s. ř.) nemohl věřitel (žalobce) toto příslušenství přihlásit do insolvenčního řízení, nemá na uvedený závěr žádného vlivu.

Usnesení NS z 31. 7. 2019, sp. zn. 29 Cdo 4524/2017

25

COMI. Z judikatury.

[66] Dovolatel buduje oponenturu proti napadenému rozhodnutí na argumentaci, že COMI dlužníka se (vždy) nacházelo pouze v Rakousku a poté, co bylo skončeno rakouské insolvenční řízení (zahájené jako vedlejší úpadkové řízení), již nejsou podmínky pro vedení jakéhokoli insolvenčního řízení na území České republiky. Odvolacímu soudu v dotčených souvislostech vytýká, že do závěru o existenci COMI dlužníka v České republice promítl i to, jak rozhodl soud jiného státu (rakouský insolvenční soud). K tomu Nejvyšší soud uvádí, že požadavek, aby s náležitým respektem bylo přistupováno k rozhodnutí o zahájení úpadkového řízení vydanému v jiném členském státě, potvrzuje článek 26 nařízení. Soudní dvůr Evropské Unie k tomu ve své judikatuře uzavřel, že článek 26 nařízení musí být vykládán v tom smyslu, že členský stát může odmítnout uznat úpadkové řízení zahájené v jiném členském státě, jestliže bylo rozhodnutí o zahájení řízení přijato při zjevném porušení základního práva být vyslechnut, kterého požívá osoba dotčená takovým řízením (případ C-341/04 Eurofood IFSC Ltd. [2006], Sbírka rozhodnutí, 03813, odstavec 67). V daném případě zjevně nešlo o to, že by odvolací soud přijal závěr o COMI dlužníka podle rozhodnutí rakouského insolvenčního soudu (z 8. září 2014, A-18). Jestliže ovšem rakouský insolvenční soud dospěl v označeném rozhodnutí k závěru, že jsou (v rozhodné době byly) splněny podmínky pro zahájení vedlejšího úpadkového řízení, pak tím současně vyloučil možnost, že by se na území Rakouska nacházelo COMI dlužníka. Rozhodnutí rakouského insolvenčního soudu o zahájení vedlejšího úpadkového řízení je pro dlužníka (jenž se mu neprotivil a své nynější přesvědčení, že v Rakousku mělo proběhnout hlavní úpadkové řízení, před rakouským soudem neprosazoval) závazné a jeho obrana, že měl COMI v Rakousku, je ve světle onoho rozhodnutí právně bez významu (v tomto řízení ji již k dispozici nemá).

Usnesení NS z 20. 12. 2018, sen. zn. 29 NSČR 205/2016

26